

**PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA
NA LEKCJI RELIGII
W ZESPOLE SZKÓŁ OGÓLNOKSZTAŁCĄCYCH NR 5 W SOSNOWCU**

1. Przedmiotowy System Oceniania lekcji religii jest integralną częścią Wewnątrzszkolnego Systemu Oceniania ZSO nr 5 w Sosnowcu. Niniejszy dokument precyzuje jedynie kwestie wynikające ze specyfiki przedmiotu.

Opracowany jest przez nauczycieli religii na podstawie:

- prawa państwowego: *Ustawy MEN* z dnia 7 XII 1991 (art. 12, punkt 1 i 2), *Rozporządzenia MEN* z dnia 14 IV 1992, *Rozporządzenia MEN* z dnia 30 VI 1999, *Rozporządzenia MEN* z dnia 30 IV 2007 r., *Rozporządzenia MEN* z dnia 13 VII 2007 r., *pisma Departamentu Kształcenia i Wychowania przy MEN* z dnia 21 XI 1999 (DKW-4036-25/99 GP)
- oraz prawa kościelnego: *Adhortacji apostolskiej o katechizacji w naszych czasach* Jana Pawła II *Catechesi tradendae* (nr 18), *Dyrektorium Ogólnego o Katechizacji* Kongregacji ds. Duchowieństwa, z dnia 15 sierpnia 1997 r. (nr 85-86), *Dyrektorium Katechetycznego Kościoła Katolickiego w Polsce* Konferencji Episkopatu Polski, z dnia 20 VI 2001 r. (nr 83), *informacji Komisji Wychowania Katolickiego KEP* z dnia 20 grudnia 2007 r. oraz *dokumentu Komisji Wychowania Katolickiego KEP* z dnia 25 sierpnia 2008 r.

2. Osiągnięcia edukacyjne ucznia, który uczestniczy w zajęciach z religii na podstawie oświadczenia, o którym mowa w § 1 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 ze zm.) podlegają ocenianiu.

3. Ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia z religii polega na rozpoznawaniu przez nauczyciela religii poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z *Podstawy programowej katechezy Kościoła katolickiego w Polsce* oraz realizowanego przez nauczyciela programu nauczania.

4. Ocenianiu nie podlegają praktyki religijne.

5. Na każdym etapie edukacyjnym oraz dla wszystkich uczniów (także z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębszym) ocena z religii jest oceną cyfrową według obowiązującej w ZSO nr 5 skali ocen (zob. WSO punkt 7 i 8).

6. W ustalaniu ocen śródrocznych i rocznych (dla wszystkich uczniów, z zastrzeżeniem osób wymienionych w punkcie 5 i 8) bierze się pod uwagę następujące kryteria:

6.1. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował min. 90% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego oraz min. 90% wiadomości i umiejętności stopnia ponadpodstawowego przewidzianych w danej klasie,
- b) posiada wiedzę i umiejętności wykraczające poza własny poziom edukacji,
- c) bierze udział i osiąga sukcesy w różnych konkursach religijnych lub posiada inne porównywalne osiągnięcia,
- d) w zeszycie (ćwiczeniach) posiada wszystkie notatki, prace domowe; zeszyt prowadzony jest estetycznie,
- e) systematycznie odrabia prace domowe, często i dobrze wykonuje prace nadobowiązkowe,
- f) potrafi samodzielnie objaśnić i powiązać w całość wiadomości z programu nauczania,
- g) wykazuje się właściwym stylem wypowiedzi, swobodą w posługiwaniu się terminologią przedmiotową,

- h) jest aktywny na lekcji, jego pytania i odpowiedzi są związane z tematem zajęć, zadane prace wykonuje sprawnie i poprawnie, wypowiedzi ustne i pisemne ucznia są pełne, twórcze, świadczące o zainteresowaniu przedmiotem,
- i) zawsze jest przygotowany do zajęć,
- j) angażuje się w prace pozalekcyjne (np. wykonanie gazetki ściennej, udział w akademiach, audycjach nadawanych przez szkolny radiowęzeł, przedstawieniach przygotowywanych przez nauczycieli religii na terenie szkoły).

6.2 Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował min. 70% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego oraz min. 70% wiadomości i umiejętności stopnia ponadpodstawowego przewidzianych na danym poziomie edukacji,
- b) bierze udział w różnych konkursach religijnych,
- c) w zeszycie (ćwiczeniach) posiada wszystkie notatki, prace domowe; zeszyt prowadzony jest estetycznie,
- d) systematycznie odrabia prace domowe,
- e) zawsze jest przygotowany do zajęć
- f) sprawnie posługuje się zdobytymi wiadomościami oraz terminologią przedmiotową,
- g) potrafi samodzielnie objaśnić i powiązać w całość wiadomości z programu nauczania,
- h) jest aktywny na lekcji, jego pytania i odpowiedzi są związane z tematem zajęć, zadane prace wykonuje sprawnie i poprawnie.

6.3. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował min. 70% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego oraz 50-69% wiadomości i umiejętności stopnia ponadpodstawowego przewidzianych na danym poziomie edukacji,
- b) w zeszycie (ćwiczeniach) posiada prawie wszystkie notatki, prace domowe; zeszyt prowadzony jest dość estetycznie,
- c) systematycznie odrabia prace domowe, chociaż nie zawsze poprawnie czy wyczerpująco,
- d) zazwyczaj jest przygotowany do lekcji,
- e) jest aktywny na lekcji, jego pytania i odpowiedzi zazwyczaj są związane z tematem zajęć i świadczą o dobrym zrozumieniu omawianego tematu, zadane prace wykonuje sprawnie i najczęściej poprawnie.

6.4 Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował min. 70% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego
- b) w zeszycie (ćwiczeniach) posiada większość notatek, prac domowych; zeszyt prowadzony jest mało estetycznie,
- c) zazwyczaj odrabia prace domowe,
- d) często jest nie przygotowany do lekcji,
- e) jest mało aktywny na lekcji, wypowiedzi ustne i pisemne ucznia są niepełne, wykonanie zadań budzi zastrzeżenia.

6.5. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował 50-69% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego
- b) w zeszycie (ćwiczeniach) ma liczne luki, często brakuje notatek, prac domowych; zeszyt prowadzony jest mało estetycznie
- c) często nie odrabia prac domowych,
- d) często jest nie przygotowany do lekcji,
- e) proste zadania rozwiązuje przy pomocy katechety,
- f) nie potrafi posługiwać się terminologią przedmiotową,
- g) jest mało aktywny na lekcji, wypowiedzi ustne i pisemne ucznia są niepełne, często niezgodne z poruszonym tematem, stosunek do przedmiotu budzi zastrzeżenia.

6.6. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie opanował min. 49% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego
- b) w zeszycie (ćwiczeniach) albo posiada liczne luki, brakuje większości notatek, prac domowych; zeszyt prowadzony jest mało estetycznie, bądź uczeń w ogóle nie prowadzi zeszytu (ćwiczeń),
- c) nie odrabia prac domowych,
- d) zazwyczaj jest nie przygotowany do lekcji,
- e) nie potrafi rozwiązać nawet prostych zadań przy pomocy katechety,
- f) jest mało aktywny na lekcji, wypowiedzi ustne i pisemne ucznia są niepełne, niezgodne z poruszonym tematem,
- g) wykazuje lekceważący stosunek do nauczyciela i przedmiotu.

7. W ustalaniu ocen śródrocznych i rocznych dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych w klasach integracyjnych i specjalnych bierze się pod uwagę następujące kryteria:

7.1. Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował min. 90% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego oraz min. 90% wiadomości i umiejętności stopnia ponadpodstawowego przewidzianych dla niego w danej klasie,
- b) posiada wiedzę i umiejętności wykraczające poza własny poziom edukacji (zakres wiadomości i umiejętności dostosowanych do jego potrzeb edukacyjnych),
- c) bierze udział i osiąga sukcesy w różnych konkursach religijnych lub posiada inne porównywalne osiągnięcia,
- d) w zeszycie (ćwiczeniach) znajdują się wszystkie notatki, prace domowe; zeszyt prowadzony jest estetycznie, na miarę swoich możliwości,
- e) systematycznie i - w miarę możliwości - samodzielnie odrabia prace domowe, wykonuje prace nadobowiązkowe,
- f) jest aktywny na lekcji, jego pytania i odpowiedzi są związane z tematem zajęć, zadane prace wykonuje na miarę swoich możliwości sprawnie i poprawnie,
- g) zawsze jest przygotowany do zajęć,
- h) na miarę swoich możliwości angażuje się w prace pozalekcyjne (np. wykonanie gazetki ściennej, udział w akademiach, audycjach nadawanych przez szkolny radiowęzeł, przedstawieniach przygotowywanych przez nauczycieli religii na terenie szkoły).

7.2. Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował min. 70% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego oraz min. 70% wiadomości i umiejętności stopnia ponadpodstawowego przewidzianych dla niego na danym poziomie edukacji,
- b) bierze udział w różnych konkursach religijnych,
- c) w zeszycie (ćwiczeniach) znajdują się wszystkie notatki, prace domowe; zeszyt prowadzony jest estetycznie, na miarę możliwości ucznia,
- d) systematycznie i - w miarę możliwości - samodzielnie odrabia prace domowe,
- e) zawsze jest przygotowany do zajęć,
- f) jest aktywny na lekcji, jego pytania i odpowiedzi są związane z tematem zajęć, zadane prace wykonuje na miarę swoich możliwości sprawnie i poprawnie.

7.3. Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował min. 70% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego oraz 50-69% wiadomości i umiejętności stopnia ponadpodstawowego przewidzianych dla niego na danym poziomie edukacji,
- b) w zeszycie (ćwiczeniach) znajdują się prawie wszystkie notatki, prace domowe; zeszyt prowadzony jest dość estetycznie,
- c) systematycznie odrabia prace domowe, chociaż nie zawsze poprawnie czy wyczerpująco; często z pomocą innych osób,

- d) zazwyczaj jest przygotowany do lekcji,
- e) jest aktywny na lekcji, jego pytania i odpowiedzi zazwyczaj są związane z tematem zajęć, zadane prace wykonuje sprawnie i najczęściej poprawnie, w miarę samodzielnie.

7.4. Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował min. 70% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego
- b) w zeszycie (ćwiczeniach) znajduje się większość notatek, prac domowych; zeszyt prowadzony jest mało estetycznie (poniżej możliwości grafomotorycznych) i niesystematycznie,
- c) zazwyczaj odrabia prace domowe, najczęściej niesamodzielnie,
- d) często jest nie przygotowany do lekcji,
- e) jest mało aktywny na lekcji, wypowiedzi ucznia są niepełne (znacznie poniżej możliwości logopedycznych), wykonanie zadań budzi zastrzeżenia.

7.5. Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:

- a) opanował 50-69% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego
- b) w zeszycie (ćwiczeniach) są liczne luki, często brakuje notatek, prac domowych; zeszyt prowadzony jest mało estetycznie (znacznie poniżej możliwości grafomotorycznych),
- c) często nie odrabia prac domowych,
- d) często jest nie przygotowany do lekcji,
- e) jest mało aktywny na lekcji, wypowiedzi ucznia są niepełne (znacznie poniżej możliwości logopedycznych), często niezgodne z poruszonym tematem, stosunek do przedmiotu budzi zastrzeżenia.

7.6. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który:

- a) nie opanował 49% wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego ,
- b) w zeszycie (ćwiczeniach) albo są liczne luki, brakuje większości notatek, prac domowych; zeszyt prowadzony jest mało estetycznie, bądź uczeń w ogóle nie prowadzi zeszytu (ćwiczeń),
- c) nie odrabia prac domowych (nawet z pomocą innych osób),
- d) zazwyczaj jest nie przygotowany do lekcji,
- e) nie potrafi rozwiązać nawet prostych zadań przy pomocy katechety,
- f) jest bierny podczas lekcji, wypowiedzi ucznia są niepełne, niezgodne z poruszonym tematem,
- g) wykazuje lekceważący stosunek do nauczyciela i przedmiotu.

8. Przy ustalaniu oceny śródrocznej i rocznej na I etapie edukacyjnym oraz przy ocenie osób o specjalnych potrzebach edukacyjnych na wszystkich etapach edukacyjnych - elementami decydującymi są przede wszystkim wysiłek dziecka, jego pilność, systematyczność i aktywność.

Na II etapie edukacyjnym wiedza i umiejętności ucznia oraz jego pilność, systematyczność i aktywność mają jednakowy wpływ na ustalenie oceny śródrocznej oraz rocznej.

Na III etapie edukacyjnym wiodącą rolę odgrywa zakres zdobytych przez ucznia wiadomości i umiejętności.

9. W osobnym dokumencie nauczyciele religii przedstawiają na początku roku szkolnego zakres wiadomości i umiejętności poziomu podstawowego wymaganych w uczonych przez nich klasach (na ocenę dopuszczającą lub ocenę dostateczną – w zależności od stopnia opanowania przez ucznia materiału) oraz poziomu ponadpodstawowego (ocena dobra, bardzo dobra oraz celująca). Zakres ten opracowywany jest na podstawie obowiązującej podstawy programowej i programów nauczania lekcji religii

10. Dla uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych nauczyciele opracowują indywidualny zakres wiadomości poziomu podstawowego i ponadpodstawowego, uwzględniając możliwości i dysfunkcje poszczególnych uczniów. Dla uczniów Zespołu Edukacyjno-Terapeutycznego ponadto ustalane są osobne kryteria oceniania.

11. Ocena z religii wchodzi w średnią ocen ucznia.

12. Ocena z religii nie ma wpływu na promocję ucznia do klasy programowo wyższej.

13. Uczeń może nie być klasyfikowany z religii, jeżeli brak jest podstaw do ustalenia oceny śródrocznej lub rocznej z powodu nieobecności ucznia na tych zajęciach przekraczającej połowę czasu przeznaczonego na religię w szkolnym planie nauczania.

13.1. Termin egzaminu klasyfikacyjnego z religii uzgadnia się z uczniem i jego rodzicami (prawnymi opiekunami).

13.2. Egzamin klasyfikacyjny z religii przeprowadza się w formie pisemnej i ustnej.

13.3. Egzamin klasyfikacyjny z religii przeprowadza nauczyciel religii w obecności innego nauczyciela religii wskazanego przez dyrektora szkoły.

13.4. W czasie egzaminu klasyfikacyjnego z religii mogą być obecni – w charakterze obserwatorów – rodzice (prawni opiekunowie) ucznia.

13.5. Z przeprowadzonego egzaminu klasyfikacyjnego z religii sporządza się protokół zawierający w szczególności:

- a) imiona i nazwiska członków komisji,
- b) termin egzaminu klasyfikacyjnego;
- c) zadania (ćwiczenia) egzaminacyjne;
- d) wyniki egzaminu klasyfikacyjnego oraz uzyskane oceny.

Do protokołu dołącza się pisemne prace ucznia i zwięzłą informację o ustnych odpowiedziach ucznia. Protokół stanowi załącznik do arkusza ocen ucznia.

13.6. W przypadku nieklasyfikowania ucznia z religii w dokumentacji przebiegu nauczania zamiast oceny wpisuje się „nieklasyfikowany”.

13.7. Fakt nieklasyfikowania ucznia z religii nie ma wpływu na promocję do klasy programowo wyższej ani na ukończenie szkoły.

14. Ustalona przez nauczyciela religii albo uzyskana w wyniku egzaminu klasyfikacyjnego ocena roczna z religii jest ostateczna, z zastrzeżeniem pkt. 15.

15. Uczeń lub jego rodzice (prawni opiekunowie) mogą zgłosić zastrzeżenia do dyrektora szkoły, jeżeli uznają, że ocena roczna z religii została ustalona niezgodnie z zasadami dotyczącymi trybu ustalania tej oceny. Zastrzeżenia mogą być zgłoszone w terminie 7 dni od dnia zakończenia zajęć dydaktyczno-wychowawczych.

15.1. W przypadku stwierdzenia, że ocena roczna z religii została ustalona niezgodnie z zasadami dotyczącymi trybu ustalania tej oceny, dyrektor szkoły powołuje komisję, która przeprowadza sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia, w formie pisemnej i ustnej, oraz ustala ocenę roczną.

15.2. Termin sprawdzianu, o którym mowa w pkt. 15.1 uzgadnia się z uczniem i jego rodzicami (prawnymi opiekunami).

15.3. W skład komisji wchodzi:

- a) dyrektor szkoły albo nauczyciel zajmujący w tej szkole inne stanowisko kierownicze – jako przewodniczący komisji,
- b) nauczyciel religii prowadzący zajęcia z religii, który ocenę ustalił,
- c) jeden lub dwóch nauczycieli religii z danej lub innej szkoły tego samego typu, prowadzących zajęcia z religii.

15.4. Nauczyciel, o którym mowa w pkt. 15.3.b), może być zwolniony z udziału w pracy komisji na własną prośbę. W takim przypadku dyrektor szkoły powołuje innego nauczyciela prowadzącego zajęcia z religii, z tym, że powołanie nauczyciela zatrudnionego w innej szkole następuje w porozumieniu z dyrektorem tej szkoły.

15.5. Ustalona przez komisję ocena roczna z religii nie może być niższa od ustalonej wcześniej oceny. Ocena ustalona przez komisję jest ostateczna.

15.6. Z prac komisji sporządza się protokół zawierający w szczególności:

- a) skład komisji,
- b) termin sprawdzianu,,
- c) zadania (pytania) sprawdzające,
- d) wynik sprawdzianu oraz ustaloną ocenę;

Protokół stanowi załącznik do arkusza ocen ucznia.

15.7. Do protokołu, o którym mowa w pkt. 15.6, dołącza się pisemne prace ucznia i zwięzłą informację o ustnych odpowiedziach ucznia.

15.8. Uczeń, który z przyczyn usprawiedliwionych nie przystąpił w wyznaczonym terminie do sprawdzianu, o którym mowa w pkt. 15.1, może przystąpić do niego w dodatkowym terminie wyznaczonym przez dyrektora szkoły.

16. Uczeń, który nie uzyskał oceny rocznej z religii lub uzyskał roczną ocenę niedostateczną powinien uzupełnić braki w następnym roku szkolnym, w formach i terminie ustalonych przez nauczyciela religii.

17. Przy uzupełnianiu braków, pkt 18.4 stosuje się odpowiednio.

18. Rezygnację z uczestniczenia w nauce religii składają rodzice (prawni opiekunowie) lub – w przypadku ucznia pełnoletniego – on sam, u dyrektora szkoły. Rezygnacja z uczestniczenia w zajęciach z religii może nastąpić w każdym czasie i traktowana jest jako zmiana oświadczenia, o której mowa w § 1 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 ze zm.).

18.1. W przypadku zwolnienia ucznia z zajęć z religii na podstawie zmiany oświadczenia, o której mowa w pkt. 18, uczniowi nie ustala się odpowiednio ocen śródrocznych i rocznych, a w dokumentacji przebiegu nauczania nie dokonuje się żadnych wpisów.

18.2. W przypadku złożenia oświadczenia, o którym mowa w § 1 ust.2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach (Dz. U. Nr 36 poz. 155 ze zm.), w klasie programowo wyższej, uczeń jest objęty nauką religii.

18.3. Pozytywną ocenę roczną z nauki religii może otrzymać ten uczeń, który w klasie programowo niższej został sklasyfikowany na pozytywną ocenę roczną.

18.4. Ocenę pozytywną z poprzedniego roku nauczania może uzyskać, o ile będzie uzupełniać braki w sposób uzgodniony z nauczycielem religii. W takim przypadku, przy ustalaniu ocen śródrocznych i rocznych, nauczyciel uwzględnia również te oceny bieżące, które uczeń uzyskał w wyniku uzupełniania braków. Gdy uzupełnienie braków nie jest możliwe, uczeń może być objęty nauką religii w kolejnym roku szkolnym, po przystąpieniu do egzaminu klasyfikacyjnego wyznaczonego przez dyrektora szkoły.

18.5. Egzamin klasyfikacyjny, o którym mowa w pkt. 18.4, przeprowadzany jest na zasadach określonych w pkt. 13.1-13.5 i obejmuje te treści zawarte w programie nauczania, których uczeń nie zrealizował we wcześniejszym toku kształcenia.

19. Oceną końcową z religii, wpisywaną na świadectwie ukończenia szkoły, jest ocena roczna uzyskana przez ucznia w klasie programowo najwyższej.

20. Przedmiotowy system oceniania podlega ewaluacji z końcem każdego roku szkolnego.